

پیغمبر خدا ایشانرا بخواند بیایند برین سخن ایشان در پناه خدا و پیغمبرش باشند و یاوری
نیکو کاران و پرہیزگاران ایشان کردہ آید۔

۳۱ پیغمبر خدا مرہلال را کہ دارا سے بھترین بود بنوشت با تو مرا سراسر شتی ست کہ
ستایش خدا سے یگانہ و سنے مانند بر تو عرضہ میدہم۔ و براہش ترا میخوانم بخدایتعالی
بگرد و فرمائش پذیر۔ و بجماعت در آے کہ بہترست بہر تو۔ و سلام برکے کہ راہ راست گرفت۔
۳۲ و پیغمبر خدا سوے اسبخت بن عبداللہ کہ دارا سے ہجو بود بنوشت کہ اقرع با
نامہات و سفارشت کہ بہر قوم خود کردی برسید۔ سفارشت را پذیر فتم و پیام آوردت را کہ
اقرع باشد بخنایک از قومت برسانید۔ راست شمر دم پس شاد باش کہ ہر چہ خواستی
یافتی۔ مگر مہینم کہ اورا عامل گردانم۔ و تو بہن بیاے۔ اگر بیانی گرامی کنمت و گرنیانی
ہم گرامی وارست۔ دیگر آنکہ من از کسے ارمنغانی نخواہم۔ اما اگر تو چیزے بفرستی پذیرا وارم۔
و عمال من ترا ستودہ اند و ترا وصیت میکنم بہ بہترین روشے کہ ہستی از التزام نماز و
زکوٰۃ و پیوند جستن با مسلمانان۔ و من قومت را بنام بنی عبداللہ نامی کردم پس ایشانرا
بنماز و نیکو کاری بفرماے و شاد باش سلام بر تو و قوم تو کہ مومنین ہستند۔ و پیغمبر خدا سوے
اہل ہجر۔ بنوشت کہ اما بعد شمارا در کار خدا سے تعالی و نفس شہادت میکنم کہ پس از آنکہ
راہ راست گرفتید۔ گمراہ نشوید و پس آنکہ گنار شکران شما بیامند من ایشان جزآن کہ مردم
کہ ایشانرا خوش آمد و اگر اسبخت گیری کارے بستم شمارا از ہجر بیرون میکردم پس غائبان را
پوزش پذیر فتم و بر حاضران بخشودم۔ بایکہ یا دکنید منتہا سے کہ خدایتعالی بر شما بنواد۔

دیگر آنکہ از کار شہامین آگهی رسید۔ پس ہر کہ از شما نکوئی کند بزرگ بدان بروئے نگیرم و چون جاگمان
 ازین جفت برزند۔ سرفریان شان بنمید۔ ویرا حکام خدا و در آہش یاوری شان کنند۔ ہر کہ از شما
 کارے نیکو خواہد کرد نہ پیش خدا گم خواہد شد۔ نہ پیش من۔ و پیغمبر خدا سوئے منذر۔ من
 ساوی اینچنین نوشت۔ کہ فرستادگانم ترا بستوندند۔ پس باو امیکہ نکو کار باشی بجائے تو
 نکوئی بکنم و ترا بر کارت برقرار دارم۔ و باید کہ خدا و پیغمبر او را ہی خواہ باشی والسلام۔ و این نامہ
 را بہت علاء بن الحضری بفرستاد۔ و پیغمبر خدا سوئے منذر بن ساوی۔ نامہ دیگر بفرستاد
 پیغمبری کہ سوئے توقلامہ و ابو ہریرہ را بفرستاد۔ پس ہر چہ از جزئیہ زمین خود
 فراہم کردہ باشی بایشان حوالہ کن۔ والسلام۔ بنگاشت ابی۔ پیغمبر خدا سوئے علاء بن
 الحضری نوشت کہ من سوئے منذر بن ساوی کہے را فرستادہ ام کہ ازوے ہر قدر
 کہ از جزئیہ فراہم کردہ باشد بگیرد پس ترا باید کہ زود آنہم و ہر چہ تو خود از صدقہ و دہیک گرد
 کردہ باشی بفرستی۔ والسلام۔ بنگاشت ابی۔

۴۳ و پیغمبر خدا سوئے صفراط استفن نوشت۔ سلام بر کسیکہ ایمان آورد و پس آنکہ
 عیسیٰ بن مریم روح اللہ و کلمۃ اللہ است کہ سوئے مریم پاکبازش فرو افکند۔
 و من ایمان میدارم بخدا ہر چہ بر من بفرستاد و ہر چہ سوئے ابراہیم و اسمعیل و اسحاق و
 و یعقوب و اسباط فرستاد۔ و انچہ موسیٰ و عیسیٰ را بداد و ہر انچہ پیغمبران از خدا
 خود یافتند۔ خداے یگانہ کہ ما اورا پرستاریم۔ و سلام بر آنکہ راہ راست گرفت۔ و این نامہ را
 بہت و حید بن خلیفہ العلبی بفرستاد۔

۴۴
 و پیغمبر خدا سوی بنی جنتیه - که یهودان متقنا باشند - و سوے اهل مقنا
 (که شخصی است نزدیک ایله) بنوشت که اما بعد فرستاده شما نزد من آمد و باز سوے شما
 میروید پس چون این نامه بم شما برسد - شما کین بشیید - و شمارا دست خدا و پیغمبر خداست
 و پیغمبر خدا از بیها سے شما و گذشته و همه گناہان شما بیا مزید - و شما و اہان خدا و پیغمبرش
 هستید - هیچ جفا سے و عدوان سے بر شما نرود - و پیغمبر خدا از شر دشمنان شما را همچو خود نگدارد و
 ہنگی کراع و غلام و اسلحہ و مال شما در دست پیغمبر خداست مگر از آنچه او خود یا فرستاد و گانش در گذر
 کردند - و زین سپس از ہر چہ نخل شما بار آورد و ہر چہ از دریا شکار کنید و ہر چہ زنان شما برسند -
 چہارم دادن لازم باشد و سپس از ہر گو نہ جز یہ و سخترہ آزاد گردید - پس اگر بشنوید و بپذیرد بر پیغمبر خدا
 لازم آید کہ بزرگان شمارا گرامی دارد - و گنگاران شمارا بیا مزید - و سپس بمؤمنان و مسلمانان - آنکہ
 ہر کہ سوے اہل مقنا بہ نیکوئی برود بہر او نکو باشد و ہر کہ بدی برود بہر او بد باشد - و عالم
 شما ہم از شما باشد - یا از خویشان پیغمبر خدا - والسلام

۴۵
 و پیغمبر خدا سوی نخت بن رویہ و سرداران اہل ایله بنوشت کہ باشما آشتی است
 ستایش خدا سے بی انبار کہ جز او خدا سے دیگر نیست بر شما میخوانم - باشما جنگیدن ندارم بے آنکہ
 از پیش آگہی بفرستم - پس اسلام بگیرید یا جز یہ بپذیرید و فرمان خدا و پیغمبرش و فرستادگان
 پیغمبرش برید - و فرستادگان را بزرگ دارید - و جامہ خوب بپوشانید کہ لباس جنگ
 نباشد - و زید را جامہ خوب در بر کنید - پس اگر فرستادگان خوشنود شدند من ہم خوشنود گردم و
 زید از جز یہ آگاہ است پس اگر میخواہید کہ برو سحر و امن باشد - سر فرمان خدا و پیغمبرش بنید -

نماز شاهی حقوق عرب و عجم جز حقوق خدا و پیغمبرش بازدارم - و گرفتار گانم را باز
 گردانیدی - و خوشنود نکردی - دیگر از شما هیچ نخواهم پذیرفت - تا آنکه جنگ بر خیزم
 و خوردان را بگیرم و بزرگان را خونریزم - چرا که من برستی فرستاده خدا هستم - ایمان میدارم
 بر خدا و کتابهایش و پیغمبرانش و مسیح بن مریم و اینکه او کلمه الله است و ایمان میدارم که او
 پیغمبر خداست - فرمان بپذیرید - پیش از آنکه ترازیان رسد - چمن در حق شما فرستادگان
 را وصیت کرده ام - و حرمله را سه شتر بار جو بدید - و حرمله بهتر ما هر آینه سفارشگراست
 و اگر کار با خدا نبود هیچ بشما نمیفرستم - تا آنکه لشکر ما بر سر خود می ایستد - و اگر شما
 فرمان فرستادگانم را پذیرفتید در پناه خدا و محمد و هر که از اوست در آمید و فرستادگانم
 شریل - و ابی و حرمله و حریش بن زید الطائی هستند - پس هر چه ایشان
 با شما معاملت کنند بر آن رضا داریم - اگر فرمان بر دید در پناه خدا و پیغمبرش آمید - و اهل مقنا
 را سامان بسفراز دهید - که بزد و یوم خود بردند - و بر شما سلام باشد - اگر فرمان پذیرتید -
 گروهی او باش از کنانه و مزینه و حکم و قاره با پیروان خود که غلامان بودند -
 در کوه حمامه جاس گرفته بودند - پس چون پیغمبر خدا فوت یافت ایشان سفارتنی بر آنحضرت
 فرستادند پیغمبر خدا در پاسخ به ایشان بنوشت - *بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ* - این نوشتار است
 از محمد بنی پیغمبر خدا بر اسی بندگان خدا که در قیقا هستند چنین که اگر ایشان ایمان آورند
 و نماز بر پا کنند - و زکوٰة بدهند - بندگان ایشان آزاد شوند - و مولا سئشان محکم باشد -
 و اگر از قبیله باشند باز با او سپرده نشوند - و نه خونیکه ریخته باشند یا مال که گرفته باشند

همایشانرا باشد - و هر چه از قرض برکس داشته باشند ایشانرا باز داده شود و هیچ
کس در جور بر ایشان نرود - و ایشانرا درین کار ذممت خدا و ذممت پیغمبرش باشد -
والسلام علیکم - بنوشت ابی بن کعب -

پیغمبر خدا باشندگان موضع کیرا چنین بنوشت - بسم الله الرحمن الرحیم -
این نوشته است از محمّد پیغمبر خدا براسه بنی فادیا که ایشان زنهاری هستند و برایشان
جزیه است و تعدی نباشد و از جمله طن امین باشد - شب این پیمان را درازی
بنشد - و روز او را استواری دهد - بنوشت خالد بن سعید - و پیغمبر بنی عریض
را که قومی از یهود بودند بنوشت - بسم الله الرحمن الرحیم - این نوشته است از محمّد پیغمبر خدا
بنی عریض را که خراج است از پیغمبر ده شتر بارگندم و ده شتر بار جو - در موسم درو
و بنجاه شتر بار خرما هر سال - بهنگامش بدهند و هیچ ستم برایشان نخواهد رفت -
بنوشت خالد بن سعید -

ابو العلاء گوید که با مطرف در بازار شتران رفته بودم که اعرابی با پارچه او تسمه با
اینانه بیامد و پرسید از شما کس خواندن میتواند گفتیم آری من میتوانم گفت بگیر این را که
نوشته پیغمبر خداست گرفتیم و بخوانم نوشته بود - بسم الله الرحمن الرحیم - این نوشته است
از محمّد النبی - بنی زهیر بن افییش را که قبیله از عسکل باشند که اگر ایشان گواهی دهند
که جز خدایتعالی خداست و یگانه است و محمّد پیغمبر است و از مشرکین گسلند - و در غنیمت خمس خدا
و بهره پیغمبرش و صفیه او قرار دهند - در پناه خدا و پیغمبرش باشند - یکے از ما بگفت - از پیغمبر خدا

چیزے شنیدہ کہ ہاروایت بکنی گفت آرسے۔ گفتن رحمت اللہ بازگو گفت شنیدم کہ آنحضرت میفرمود ہر کہ خواہد رنگ از دلش بزاید باید کہ روزہ رمضان و سہ روزہ در ہر ماہ بدارد۔ مردمان مایکے از ما بگفت۔ این سخن را از پیغمبر خدا شنیدہ۔ گفت۔ مے بینم کہ شامے ترسید کہ از پیغمبر خدا گرد روئے بگویم دیگر بشمار واسیتے نکنم۔

پیغمبر خدا سوسے ابی ظبیاں ازومی کہ از عامد بود۔ نامہ بفرستاد و او را نوشت
 ۴۹
 رسوسے اسلام بخواند ابو ظبیاں اسلام بند پرت و با ستنے چند از قومش کہ مخفت و
 عبداللہ و زہیر بن سلیم و عبد شمس بن عقیف بن زہیر بودند در مکہ آنحضرت
 رسید۔ و در مدینہ۔ محجن بن مرقع و جندب بن زہیر و جندب بن کعب بار دیگر
 آنحضرت باز خوردین سپس از ایشان حکم بن معقل با چل تن در مکہ آنحضرت رسید۔
 و پیغمبر بہر ابی ظبیاں نامہ نوشت و او بشارت صحبت ارجمند شد و زمان خلافت
 عمر بن الخطاب را دریافت۔

۵۰
 از اجائیان۔ مردے کہ اورا حبیب بن عمرو میخوانند بر پیغمبر خدا آمد۔ آنحضرت عم
 اورا نامہ نوشت چنین کہ این نبشته است از محمد پیغمبر خدا حبیب بن عمرو را کہ بر او اجاء
 است و آنها را کہ از قومش اسلام گرفتند کہ تا نماز کنند و زکوٰۃ بدہند ہمہ مالہا و آہہا سے
 شان بچکان در دست شان بماند۔ چہ شہریان و چہ بادینہ شینان۔ برین است پیمان
 خدا و دست پیغمبر خدا۔

۵۱
 از بنی بختر کہ قومے از طے باشند۔ مردے کہ نامش ولید بن جابر۔ بود

یا آنحضرت رسید و اسلام گرفت و آنحضرت اورا چیز سے بنوشت کہ در جہلمین نزد اہل
ایشان موجود است۔

۵۲
و پیغمبر خدا سوے سمعان بن عمر العرنی نامہ لفرستاد۔ سمعان آن نامہ را چون قومه
برد لو خود بدوخت۔ و ازینجا ایشانرا بنام بنو الرافع بخواندند۔ پس چون سمعان
مسلمانی گرفت نزد آنحضرت آمد و گفت ۵

اقلنی کما امنت در حادلم کن | با سوء ذنبا اذ انتک من روحی

یعنی چنانکہ ورود را پناہ دادی از گناہ من ہم در گذرید کہ من از ورود گنہگار تر نبودہ ام +
آوردہ اند کہ چون بہ عنی نامہ پیغمبر خدا رسید آنرا بد لو خود بدوخت۔ و خورش گفت ہمانا
یرتوبلاے فرو و آید ساز سر و اعراب نامہ بتو رسید آنرا بد لو خود بدوختی۔ و چون لشکر
پیغمبر خدا بروی گذشت۔ و ہنگامی مال و متاعش را بفارت برد پیش پیغمبر خدا آمد و اسلام گرفت
و سرگذشت نمود۔ آنحضرت فرمود پیش از آنکہ مسلمانان ازین متاع بہرہ خود را بگیرند
ہر چه بدت بیفتد تو بان مستحق ترستی۔

۵۳
چون فروہ بن عمرو الجذامی کہ از طرف روم بر معان کہ از مضافات بلقاست
عالمے بود اسلام برگرفت۔ و نامہ بدین گذارش ہمدست یکے از قوم خود کہ سعود بن سعد
نام داشت با شترے سفید۔ واسپے و خرے و جامہاے نرم و قباے زرکش
سندی لفرستاد۔ آنحضرت سوے او بنوشت۔ از مٹھے پیغمبر خدا سوے فروہ بن عمرو
سپس آنکہ فرستادہ تو بر پار رسید۔ فرستادہ ات برسانید۔ و از چگونگی آنطرف آگہی داد۔

و از اسلام تو باز گفت و آنکه خدایتعالی بر منمونی خود ترا بره راست آورد۔ اگر دست کرداری
 پیش گیری و فرمان خدا و پیغمبرش بپذیری و نماز کنی و زکات بدی۔ و بلال را فرمود تا پیامبر
 مسعود بن سعد را دوازده اوقیه و نیم اوقیه بخشید۔ چون بقیصر روم از اسلام فروه
 آگهی رسید بخواندش و گفت۔ از دین خود برگرد که ترا مسوری بخشم۔ گفت من از دین محمد
 جدا نخواهم شد و همانا تو خود میدانی که عیسی نوید این پیغمبر آورده است۔ مگر تو بر ملک خود بخیل
 کردی قیصر او را در بند افگند و پس از چند سیرون آورد و بدار کشید۔

۵۴ و پیغمبر خدا سوسے بکر بن وائل نوشت۔ اما بعد پس اسلام بگیرد تا سلامت باشید
 و آنها کس را یافتند که نامه را بخواند تا آنکه مردے از بنی ضبیعه بن ربیعہ بیاید و نامه را بخواند
 و از بنجا ایشان را بنی الکاتب مے نامیدند و خطیان بن مرشد السدوسی آن نامه را برده بود
 ۵۵ از عبد اللہ بن سحیل مے آرد که گفت یکے از پسران سعیر بن عداء۔ مرا نامه بنمود
 از محمد رسول اللہ سوسے سعیر بن عداء که ترا صیح اجاره دادم و نفل بنی السبیل بر
 تو معین داشتند۔

۵۶ و پیغمبر خدا سوسے حرث دمسروح و نعیم بن عبد کلال که از حمیر بودند نوشت
 شما بصلح هستی تا ایمان دارید بخدا۔ و پیغمبرش و با اینکه خدایگانہ است که انباز ندارد۔ موسی را
 آیات خود بفرستاد۔ و عیسی را بکلمات خود بیا فرید بود گفتند که عزیر پسر خداست و نصاری
 گفتند که خدایکے از سه گانه است و عیسی پسر خداست۔ این نامه را بدست عیاش بن ابی
 ربیعہ المخزومی۔ بفرستاد و فرمود چون بنا حیة ملک شان برسی۔ شش با هنگام

بآن زمین ورتیائی۔ وچون صبح بدید خود را چنانکہ بید پاک بکنی و دو گانہ بگذار می و از خدا بعتا
 روا کے کام و پذیراے پیام خواہی و پناہش بجوئی و نامہ را بدست راست بگیری۔ وہم بدست
 راست در دست راست شان بدہی۔ کہ ایشان ہر آئینہ بندیزند و بر ایشان لم یکن اللذین
 کفروا من اهل الکتاب و المشرکین منقلین فر و خوانی و سپس گوئی کہ محمد ایمان آورد و
 من اول مؤمنین ہستم۔ پس ہر سکتہ کہ بنیاد نهند۔ براگنی۔ و ہر نوشتہ کہ پیش آرد بفرسغ
 بر آید و بر تو چیزے بخواند پس چون خواند ترجمہ اش بپرسی و گوئی کہ مرا خدا بسندست
 ایمان آوردم بہر کتابے کہ خدا فرستاد۔ و فرما نم شدہ است کہ در میان شما عدل بکنم۔ خداوند تعالی
 پروردگار ما و شما ہست۔ ما را عملہاے ما است و شما را عملہاے شما۔ در میان ما و شما ہمچ
 سخنے نیست۔ خدا بعتا لے ما را جمع آرد و بسوی اوست بازگشت۔ و چون اسلام آوردند آن
 شاخہا را کہ در پیشش لپیہ سے افتد۔ از ایشان بخواہ و آن شاخہا از درخت گز۔
 یکے دورنگ است ٹمخ و سفید و دیگرے گرہ دارست کہ گوئی خیز را نیست۔ و سہ دیگر سیاہ
 است کہ ماز آہنوس ساختہ اند پس این شاخہا را بر سر بازار شان بسوزانی۔ عیاش میگوید کہ
 برون شدم و ہر چہ پیغمبر خدا فرمان دادہ کار بستم۔ تا آنکہ بملک شان در آمدم۔ و دیدم کہ مردمان
 خود را بیاراستہ اند من تماشا کنان بیشتر کرتم۔ تا آنکہ بہ پردہ ہاے بزرگ کہ بر سہ دروازہ
 آویختہ بودند بر سیدم۔ پردہ را برداشتم و از در میانہ در آمدم۔ و گروے کہ در صحن خانہ نشستہ
 بودند از خوردم۔ و گفتم من فرستادہ پیغمبر خدا ہستم و چنانکہ فرما نم رفتہ بجاے آوردم ایشان
 مسلمانی گرفتند و چنانکہ فرمودہ بود پیش آمد۔

۵۷ و پیغمبر خدا سبوی عبد القیس بنو شت۔ از محمد رسول اللہ سوے اکبر بن عبد القیس
 آنکہ ایشان در امان خدا و پیغمبرش هستند بر آنچه در جاہلیت از قحطی و آفتاب
 ایشان را باید بجائے آورد هر چه پیمان بستند۔ و ایشان از غلہ و آب باران و ایشا رسیدہ باز
 نداشته شوند۔ و در آنجا علاء بن الحضرمی بزم کرد و بر دوش و لشکر و اشیاء از آنجا برآید معتقد پیغمبر خدا
 و اہل حق سرین را باید کہ ہنگام مستی پناہش باشند۔ و در مقابلہ ظالمی یادش در روز جنگ
 یاریگرش باشند۔ و برین سخن ایشان از خدا پیمان و زہارت۔ حریفان ازین بزرگوارند و نہ چیزے
 برین بیفزایند۔ و بر لشکر مسلمانان لازم است کہ ایشان را در غنیمت شریک گردانند۔ و بدادوری عدل
 نگہدارند۔ و در معاملات انصاف درزند۔ این فیصلہ ایست کہ ہرچ فریق را در مجال تفسیر نیست و
 خدا و پیغمبرش برین گواہ هستند۔

۵۸ و پیغمبر خدا از رایان حضرت موت و بزرگانش سوے زرعہ و فہد و بسی و
 بحیری و عبد کلال در ربیعہ و حجر نامگیل فرمود و شاعرے بعضے از رایان ایشان را
 چنین ستودہ است

و عبد کلال خیر سایر ہم بعد	اے ان خیر الناس کلہم فہد
و بعد از عبد کلال مستترین زندگان است	یعنی بہترین مردمان فہد است

و دیگرے زرعہ را چنین ستایدے

زرعۃ ان کان البحری اسلما	اے ان خیر الناس بعد محمد
یعنی آگاہ باش کہ بہترین مردمان پس از محمد زرعہ است اگر بحیری اسلام پذیرے	

و پیغمبر خدا سوے نقاشہ بن قردۃ الدیلی کہ شاہ سجادہ بود نامہ بفرستاد۔
 و پیغمبر خدا سوے عذرہ نامہ بر شاخ تیرا سوے نوشته۔ ہدست مرد سوے از بنی عذرہ۔
 بفرستاد۔ در نور دراہ و ردین مرد اس کہ یکے از بنی سعد ہزیم بود بز نامہ بر۔ دست یازید
 و آن عیب راستد و شکست۔ گر پس از چند سوے مسلمانان گرفت۔ و بازید بن حارثہ
 و جنگ وادی القریا یا در جنگ قردہ شویگشت۔

۵۹

۶۰

و پیغمبر خدا مطرف بن کاہن۔ باہلی۔ را چنین نوشت۔ این نبشتہ است
 از محمد رسول اللہ بہ مطرف بن کاہن و ہر کہ در موضع بیشہ باہلہ مسکن دارد کہ چون کس
 زمین شور و افتادہ درست کند کہ در نوشتگاہ و چرا گاہ جانوران باشد آن زمین از انش
 گردد۔ و در ہر ہی گاؤ۔ یک سال خوردہ۔ و در ہر چہل گسپند یک بزغالہ و در ہر پنجاہ شتر
 یک مادہ در خور آہستن بدہند۔ و زکوٰۃ گیرندہ را جز این نرسد کہ در چرا گاہ شان رسیدہ زکوٰۃ
 گیرد۔ و ایشان در امان خدا این نشینند۔ و پیغمبر خدا نیشل بن مالک و ایلی را و ہر کہ
 از باہلہ اسلام آوردہ چنین نوشت **باسمک اللہم** این نبشتہ است از محمد رسول اللہ
 بہ نیشل بن مالک و اصحابش از بنی و ایلی کہ ہر کہ اسلام گرفت و نماز بر پا داشت
 و زکوٰۃ بیرون کرد و در غنیمت خمس خدا و بہرہ پیغمبرش نہاد و خود را مسلمان گفت۔ و از
 مشرکین برید۔ ہر آئینہ بہ پناہ خدا درآمد و محمد ہیچگونہ آزارشان نخواہد۔ و از وہیک
 آزاداند۔ و عامل زکوٰۃ ایشان را پیش خود بخواند۔ حاکم ایشان ہم از ایشان باشد۔
 نوشت عثمان بن عفان۔

۶۱

۶۲

و پیغمبر خدا ثقیف را اینچنین بنوشت که بر شتر طحا که ایشانرا نوشته شد. ایشان ز نهار
 خدا و محمد گشتند خالد بن سعید بنوشت حسن و حسین گواہ شدند. و پیغمبر بن خمر شہ
 آنحضرت نامہ را بداد. گویند سفیران ثقیف از آنحضرت بخواس شدند. کہ زمین و حج را تمام
 ایشان فرماید پس آنحضرت اینچنین بنوشت. این نبشته است از محمد رسول اللہ سوسے
 مومنین کہ از مینیا ازین حج و شکار آن دور باشند. وزین پس اگر کسی را برین کار بیا بند پیش
 پیغمبر خدا پیش بیا رند. و این فرمان پیغمبر خدا محمد بن عبد اللہ است. و حکم پیغمبر خدا
 محمد بن عبد اللہ. خالد بن سعید بنوشت. پس کسی دست تعدی دراز نکند. ورنہ در
 فرمان محمد رسول اللہ بر جان خویش ستم روا داشته باشد. ازینکہ فرمان محمد رسول اللہ
 نپذیرفت بر جان خود ستم کرده باشد.

۶۳

و پیغمبر خدا ابوسعید بن سفیان الرعلی. اینچنین بنوشت. این نبشته بہر آنست کہ
 پیغمبر خدا سعید بن سفیان الرعلی را نخل سوار قبیلہ و خانہ ماے آن بخشیدہ. پس کسی را
 دعویٰ نزد دہر کہ بدعویٰ بر خیزد و دعویٰش بیج و حق حق او باشد. خالد بن سعید بنوشت.
 و پیغمبر خدا عقبہ بن فرقہ را اینچنین بنوشت پیغمبر خدا عقبہ بن فرقہ را جاے خانہ بکہ
 بجاییکہ متصل مرودہ باشد. بخشید. پس کسی را مجال دعویٰ نماند دہر کہ دعویٰ پیش نهد
 بر جان باشد. و حق حق او باشد. بنوشت معویہ.

۶۴

و پیغمبر خدا سلمہ بن مالک السلمی را چنین بنوشت این آنست کہ پیغمبر خدا سلمہ بن
 مالک سلمی را زمین در میانہ حناظلی تا نوات الاسا و و بخشید. کسی را در و منازعت نباشد.

گواہ شد علی بن ابی طالب و حاطب بن ابی بلتعہ -

و پیغمبر خدا ہر بنی نجباب کہ از کلب بودند چنین نوشت - این نبشتہ است از محمد

رسول اللہ ہر بنی نجباب کہ از کلب بودند - و احلاف ایشان و ہر کہ یار ایشان

از پی گزاردن نماز و دادن زکوٰۃ و استوار گرفتن اسلام و بجا آوردن عہدہ و برایشان

ناگزیر است در ہر پنج شتر کہ بچاگا ہر روز یک گو سپند کہ عیبی نداشته باشد - و شتران

فلکشان حیات ہستند - و بر زمینے کہ آبش و ہندیا از آب باران سیراب گردد مقہرے پیرے

متعین کند کہ باز بر آن بیچ نیفزودہ شود سعد بن عبادہ و عبداللہ بن انیس و حیدر بن خلیفہ الکلبی گواہند

و پیغمبر خدا بہ مہری بن الابریض - چنین نوشت - این نبشتہ است از طرف

محمد رسول اللہ - مہری بن الابریض را کہ از مہرہ ہر کہ اسلام آورد از تاراج و پر خاشاکین

گردیدہ و برایشان برپا داشتند آئین اسلام ناگزیر باشد - پس ہر کہ کار و گون کرد ہمانا

بجنگ خدا بر خاست - و ہر کہ بدان ایمان آورد بر نہار خدا و پیغمبرش درآمد - چیز گشتہ ایشان

باز گردانیم - و بر چرندہ ایشان آب را بند نہ کنیم - و ناپاکی گناہ و فحش کوئی - فسق است -

بنوشت محمد بن مسلم الانصاری -

و پیغمبر خدا برائے خشم اینچنین بنگاشت - این نبشتہ است از محمد رسول اللہ

بہر خشم - ہمہ شہریان بیشہ وادیہ نشینان ایشان را کہ در گذر کردہ شدہ از ہر خونیکہ در ہنگام

عجالت ریختہ باشند - و ہر کہ بار خدا یا بلا را اسلام گرفت و در دستش چیزے از کشت زار

باوزنک یا عرار باشد - خواہ از باران پرورش یا بدخواہ از تری - و او اصلاحش کرد و زمانے کہ

عبداللہ بن انیس

قحط و تنگالی نبود پس او را حق باشد که از و بخورد - و بر ایشان ناکزیر است که در آنچه از آب روان
سیراب شود و همیک بدهند و در آنچه از دلاب پرورش یابد - نیم و همیک - جریر بن عبداللہ -
و دیگر حضار گواہ شدند -

۶۹ و پیغمبر باہر سفیران شمالہ و حدان - چنین نگاشت - کہ این نبشته ایست از محمد
رسول اللہ بہر ساحل شیبنان و دشتبانان کہ در پناے صحرا چاکے گرفته اند کہ تا ایشان
خرابا را در انبار نیارند - بر نخل شان نہ اندازہ و نہ پیمانہ بکار آرہم - و ایشان را باید کہ در ہر روز
وقت - یک وقت بدہند - نگارندہ این نبشته ثابت میں قیس بن شماس است - و محمد
بن عبادہ و محمد بن سلمہ - گواہ شدند -

۷۰ و پیغمبر باہر باریق کہ قبیلہ از از و بودند چنین نوشت - این نبشته ایست از
محمد پیغمبر خدا بہر - باریق کہ بے دستوری باریق نہ اشارشان بہر نہ و نہ در چراگاہ ایشان
چہ در بہار و چہ در تموز - مواشی را چرانند چون مسلمانے در خشکالی یا از پے چرانیدن
در حلف تزش بر ایشان گذرد - سہ روز مہمانش دارند و اشارشان چون رسیدہ گرد و در ہر روز
ریختہ اش را چند تا کہ خواہند بخورند - مگر کردہ نبرند - ابی بن کعب - نوشت و ابو عبیدہ
بن الجراح و حذیفہ بن یمان گواہ شدند -

۷۱ چون وائل بن حجر آہنگ آن کرد کہ ہلک خود باز کرد و گفت اے پیغمبر خدا بہر قوم من
چیز سے بنویس - آنحضرت معویہ را فرمود کہ بسوسے سہراتان عبا ہلہ - پیچنین بنگار - باید کہ
نماز بکنند و زکوٰۃ بدہند و ہر چہ بچراگاہ بر بند بر آن زکوٰۃ است و آنچه سخا نہ بندند معاف است

و نیاید در ہم آمیخت و نهفت - و عوض کرد - و نباید فراموشید - و بجای دور طلبید -
 یاد رکته از نصاب گرفت - و برایشان است که یا ویرشکر مسلمانان باشند و بر هر ده بار
 اسپ ... .. و هر گشت را ناپخته فروخت - ربا گرفت - و وائل گفت اسے
 پیغمبر خدا در بارہ زمینے کہ بہنگام جاہلیت در دست من بود و سرداران حمیر و حضرموت برو
 گواہ ہستند بہمن چیزے بنویس - پس آنحضرت اینچنین نوشت - این نوشتہ ایست از
 محمد القبی بہر وائل بن حجر کہ سردار حضرموت است - اینکه تو مسلمان گشتی و ہر چہ از زمینہا و
 قلعہا و دست تو بود - ہمچنان بماند و در ہر دہ شتر یک گرفتہ شود - کہ دو مرد عادل او را
 منظور وارند - و این کار و رنگہبانی دو مرد عادل انجام یابد - و ہرگز بر تو ستے نرود -
 تا دمیکہ دین بماند - و پیغمبر مسلمانان یا ورت باشند - آدو روہ اند کہ اشعث و غیرہ کہ از
 کندہ بودند با حجر بن وائل - در بارہ واوی کہ در حضرموت بود بمنازعت بر فاشتہ
 بودند پس پیش پیغمبر خدا - وادری بروند - پس آنحضرت در بارہ اش وائل بن حجر را
 آپنجان نوشت -

۵
 اصل بیاض است

و پیغمبر خدا بہر اہل نجران اینچنین نوشت - این نوشتہ ایست از محمد القبی پیغمبر خدا
 بہر اہل نجران - اینکه در ہر گونہ شمر زرو و سفید و سیاہ و غلامہاے شما - حکم پیغمبر خدا روان
 بود - پس اکنون برایشان بخشید و ازینہمہ در گذر کرد و بر نیکی و و ہزار حلقہ سالانہ بدہید - یکہزار
 درواہ رجب - و یکہزار درواہ صفر - قیمت ہر حلقہ یک اوقیہ باشد پس ہر چہ ازین مشی و
 کم شود بشمار در آید - و ہر چہ از کشتہاے شان و اسپان و شتران - یا دیگر متاع گرفتہ شود

۶

بشمار آورده شود و بر اهل نجران براس فرستادگانم - حق مهمانی تا بیست روز است - یا کم ازین
 کمیش از یک ماه مهان ندارند - و اگر دو یمن رزمی اتفاق افتد سی زره وی اسپ و سی
 شتر از ایشان مستعار گرفته شود و آنچه فرستادگانم را از زره و اسپ و شتر سپردند -
 هر چه از آن ضایع شود - در زمه فرستادگانم بماند تا آنکه ایشان را باز دهند و جان و مال و ملک
 و ملت و کلیه شان - و عبادتگاه اهل نجران و متعلقانش چه غایب و چه حاضر -
 همگی در پناه خدا و حفاظت محمد رسول الله و هیچ شقی را از استغیثت او در آنچه را
 از رهبانیت او - و خادمان کلیه راز خدمت شان جدا نکنیم - و هر چه پیش و کم در دست
 شان باشد همچنان بماند - جز آنکه خون جاہلیت یا ربا باشد - و چون از ایشان کسی
 حق بطلبد - راه داد سپرده شود و بر کسی ستم نرود - پس هر که ازین پس ربا گرفت از
 زمه بیرون شد - مگر بر کسی بزه دیگر نباشد و برین صحیفه دست خدا و پیغمبر است - تا آنکه
 خدا تعالی کارے دیگر پیدا رود - ما دامیکه ایشان راستکار باشند و هر چه بر ایشان است
 در ورخته نیندازند - و از ستم دور باشند - گواه شدند - ابوسفیان بن حرب - و
 غیلان بن عمرو - و مالک بن عوف النصری - و اقرع بن حابس - و ستور و
 بن عمرو برادر بلی - و منیہ بن شعیب - و عامر مولی ابی بکر -

انچه پیغمبر خدا به اکیدر نبوت اینست - این نوشته است از محمد رسول الله به اکیدر

چون با خالد سیف الله در مقام دومتہ البجذل و ناجیه آن دعوت اسلام پذیرت و از تبان
 و انبازان خدا کناره گرفت اینکہ مراد راست زمین برآمده از جاہاے پایاب - و زمین افتاده

وخراب و متاع وزرہ - دستوران و قلعا - و نیز بہر شہماست - پس از دادن خمس -
 نخلها - بار آور - در آبادی و کہہاے روان در کشت - و جانوران شمار از چراگاہ بازنداریم
 و بر کتر از نصاب زکوٰۃ نگیریم - و سبزہ و گیاہ بہر شہما بازا است و جز از نخلهاے دیرینہ کہ
 بخش در زمین اتوار گشتہ دہ یک نگیریم - باید کہ نماز را در وقتش بکنید - و زکوٰۃ را در حقش
 بدہید - بر شہما عہد و پیمان است و ما ہم بر استی و وفا کارکنیم - خدا و مسلمانان کہ حاضر
 ہستند گواہ گشتند -

یوحنا بن روبہ کہ ملک ایلہ بود بر سید کہ چنانکہ پیغمبر خدا سوے اکید رہ فرمان فرستاد
 سوے سوے ہم نفرستد - پس با مردمانیکہ از جریبا سو بودند بیرون شد و با نحضرت باز خورد
 پیغمبر خدا ایشان صلح کرد و جزئی معلومی مقرر فرمود و پنجین نوشت - بسم اللہ الرحمن الرحیم -
 این نوشتہ است از پے امان از طرف خدا و محمد النبی - بر اے یوحنا بن روبہ و دیگر مردمان
 ایلہ - بہر کشیہا و کاروانہاے شان در سحر و بر - ایشان و ہر کہ از مردمان شام و حین و بحر
 ایشان بود ز ہمارے خدا و محمد رسول اللہ ہستند - ہر کہ ازینہا کارے ناسزا پیش گیرد
 بمال و متاع خود از کیفراں ربانی نیابد - و آنہم ہر کہے کہ بستہ حلال باشد - و ما را نیاید کہ
 از اے کہ بر و فرود آیند یا راہی کہ آہنگش کند چہ در خشکی و چہ در تری - منع شان فرمایم
 اینست آنچه جہیم بن الصلت - و شہر حلیل - بدستوری پیغمبر خدا نوشتند - از
 جابر - سے آرنکہ گفت من سجنہ - را روزیکہ بہ عذہ پس ہر چہ ازین بشد ||
 آویختہ بود و موے پیشانی گرہ بستہ - چون پیغمبر خدا دید توضع پیش آورد و بہ سر خود

اشاره کرد - و آنحضرت اورا اشارت فرمود که - خود را بلند کن - و همان روز با او صلح فرمود -
 و چادر سمانی اورا بپوشانید - و فرمان داد تا نزد بلاش فرود آرند - و نیز جا پر گوید که من اکیداً
 را روزیکه با خالد بیامد دیدم که صلیبے زرین آویخت و دیباے در بر کرده بود -

۴۵ و پنجمین نامہ بسوے اہل افرج کہ یہود بودند بفرستاد - و محمد بن عمر نقاش
 چنین برداشته است - بسم اللہ الرحمن الرحیم - این نامہ ایست از محمد البیہی بہ اہل افرج -
 کہ ایشان بزہار خدا و پیغمبرش امین هستند - و برایشان لازم است کہ صد دینار از زلفش
 در ہر ماہ رجب بے کم و کاست بدہند و بہی خواہی و نکوئی با مسلمانان پیش گیرند - و
 مسلمانان را چون از بیم و فریب و ششہ پناہ جویند - جاے دہند - و تا دمیکہ پیغمبر خدا
 پیش از آہنگ خود آگہی ندہد ایشان امین باشند -

بیان سفارتہا کہ نزد پیغمبر خدا آمد

سفارتہای مضر

۴۴ سفارت مزینہ نخستین کسانی کہ از مضر برفت پیش آنحضرت آمدند چار صد تن از
 مزینہ بودند و این در رجب شہ ہجری بود - پس پیغمبر بہ ایشان ہم در وطن خود
 چون با خالد سیف اللہ در مقام ذومحیض پیش ثواب بجزت یا شد و ہر کجا کہ بشید وہا
 شمرہ شوید باید کہ سوے املاک خود بارز و بوی پیش ایشان راہ دیار خود گرفتند و گفتہ اند کہ

پنجه چتر گرو سپه از مزین آمدند که هگی ده کس بودند - و از انجمله بلال بن الحارث -
 و نعمان بن مقرن - و ابوالشام - و عبداللہ بن زوره - و بشر بن المحضر - و
 دین بن سعید - و عمرو بن عوف - بودند و خزاعی بن نهم که مد ایشان بود -
 خزاعی از طرف قوم خود میست کرد و چون باز رفت و با مردمان خود پیوست ایشان را
 چنانکه گمان داشت نیافت و بدین آگهی پیغمبر است احسان بن ثابت را بخواند و فرمود که
 درباره خزاعی چیزی بگو - گویند که همیشه او زبان نیالائی پس احسان بن ثابت
 چنین گفت -

الا یبلغ خزاعیا سوکاً + بار اللہم یغسله الوقاء + و انک خیر عثمان بن عمر + و اسناها اذا ذکر النساء

خزاعی را پیام رسان که وفا هم فرم میکند - و اینکه بهترین پسران عثمان هستی - در روشن ترین ایشان هستی چون از تو سخن گفتند آید

و بایت الرسول و کان خیرا + الخیر و اذاک الذرا + فما یجوزک او ما لا نطقه + من الاشیاء لا تجر عداء

و تو بر پیغمبر میست کردی و دین گوی بر گوی بود و هم گوی بود که ترا رسانید - اگر چیزی معاندان با آنستند از عیب پس عدو از او عاجز نخواهد بود

چون این اشعار به خزاعی رسیدند برخواست و گفت ای قوم من شاعر این مرد شمارا قتل
 کرد - پس شمارا بخدا سوگند می دهم - گفتند هر یکینه از فرمان تو سر تا بیم - و همما اسلام
 گرفتند و سفارت پیش پیغمبر فرستادند و آنحضرت روز پنج - نشان مزین را به خزاعی که با
 جمعیت یزید بن سبیبه بود سپرد -

سفارت بنی اسد - و آنرا شش - از بنی اسد بن خزیمه ده دودمانا بیا مند - و

از انجمله حضرمی بن عامر - و ضرار بن الازور - و ابی بصره بن معبد و قناد بن القائل -

عادت است که بنی
 یزید

۴۴

وسلمه بن حبیش - وطلحه بن خویلد - ولقاوه بن عبداللہ - بودند حضری پیغمبر خدا
گفت - بے آنکہ با کسی از فرستادہ باشی - درخت سالی از شبہ اسد سیاہ جامہ پوشیدہ تو
آمدہ ایم پس در باب ایشان این آیت فرود آمد **مَنْ عَلَّمَ نَفْسًا مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَيْهَا مِنَ الْقُرْآنِ فَقَدِ اسْتَمْعَلَ أَصْوَابًا لَهُمْ يَوْمَ يَأْتُ السَّاعَةَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كُفْرَانَهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ شِقَاقَ الْيَوْمِ**
عَلَىٰ إِسْلَامِيَّتِهِمْ بَلِ اللَّهُ بِمَنْ يُؤْتِيهِم مِّنْ حَيْثُ يَشَاءُ عَلِيمٌ ذَكِيمٌ

(بروقت سے نازلہ اسلام گفتند - گوهرین منت منید بلکہ غنیمت ہر شامنت نماندہ کہ براہ راست آوردہ)

وایشان گویے از بنی زبیر بودند - و پیغمبر خدا آنہارا فرودہ شما بنو الرشد ہستی گفتند - ہا ہا ہا
بنی محولہ خواہیم شد و این از بنی عبداللہ بن غطفان کنایہ بود - و یکے از بنی اسد میگوید کہ
پیغمبر خدا بہ نقادہ بن عبداللہ فرود اسے نقادہ بہرن ناقہ شیر ار کہ ہم بکار سواری آید
بست آرد - گویا کہ از بچہ اش بریدہ باشی - نقادہ در شتران خود بخت و نیافت - تا از پسر
عمر کہ سنان بن خلف نام داشت گرفتہ بجانب پیغمبر خدا بیاورد - پس پستانش بہ پیو
و نقادہ را بخواند تا بدوشید - و چون اندکے شیر بماند - فرود بس کن تا انچہ بانڈ شیر
دیگر فرو کشد آنحضرت خود نوشید - و اصحابش را بخشید - و نقادہ را پس خوردہ خود نوشانید
و فرود خدا بارت فرماے برین ناقہ و آنکہ داد او را - نقادہ گفت اسے پیغمبر خدا و آنکہ
آورد - فرود آردے و آنکہ آورد او را -

سفارت تمیم - پیغمبر خدا بشیر بن سفیان را کہ او اسخام میخواندند - سوے کعب بن
خرزاعہ بہر گرفتن صدقات بفرستاد - درین روز داد نواحی ایشان بنوع عمر تمیمی فرود آمدہ بودند
چون خزاعہ مواشی خود را بہر زکوٰۃ گرد آوردند - این کار بر تمیمیان گران افتاد و انکار کردند -

و یکاینها دست بازیدند و تیغها برکشیدند - بشر به پیغمبر خدا باز آمد - و آگهی داد - آنحضرت ص
 فرمود کجاست که بهترین قوم بر خیزد عیینه بن بدر - آماده شد و پیغمبر خدا یا چچاه سواران
 عرب که از مهاجرین و انصار نبودند و یرگیل ساخت ایشان بر تسمیان بزدند و پانزده
 تن مردوزن و سی طفلان را گرفتار کردند و سوسه مدینه برآوردند - پس به سفارش جمعی از سرداران
 تميم که از آنجمله عطار بن حاجب - و زبرقان بن بدر - و قیس بن عاصم -
 و قیس بن حرث - و نعیم بن سعد - و اقرع بن عابس - و ریاح بن حرث -
 و عمرو بن ااتم - بودند - برخاستند و هنگامیکه بلال از این ظلم داده بود و مردمان
 انتظار پیغمبر خدا میکردند ایشان بسجده کردند در شتاب افتادند - و با او از بلند سخن کردند -
 یا محمد بیرون آ - چون پیغمبر خدا برون آمد و بلال اتاقت گفت و فریضه ظهر ادا کرد
 ایشان نزد آنحضرت فراز آمدند - و اقرع گفت اسے منکر مراد ستوری ده که ستائشم
 آب و زنگت و نکو شرم عار و ننگ - پیغمبر خدا فرمود دروغ گفتی - این پایه مر خدا
 عزوجل را مسلم است - و بیرون شد و نشست - و خطیب ایشان که عطار بن حاطب
 بود خطبه گفت - پیغمبر خدا قیس بن شماس را فرمود تا جوابش داد - باز بهر شاعر خود ستوری
 نخواستند تا زبرقان بن بدر چیزی بر خواند پس پیغمبر خدا حسان بن ثابت را
 فرمود تا جوابش بداد - گفتند - بخدا خطیبش از خطیب ما بلوغ تراست و شاعرش بر شاعر ما
 مے چربد - و ایشان از باخرومند تر هستند و در باره ایشان فرمود آمد ان الذین یبنا دونا
 عن ذوات الحجرات اکثرهم لا یعقلون - و آنحضرت قیس بن عاصم را فرمود که این

سرور خیمه شیمان است و گرفتاران و بندیان ایشان را از او و چنانکه با سفیران امیش بود ایشان
 النعمان بحشید زنی از بنی التجار می گوید در آن روز می دیدم که سفیران النعمان خود را در دوازده
 اوقیه و نیم اوقیه از بلال می گرفتند - و طفل را که خورد سالترین آنجماعت بود دیدم که پنج
 اوقیه النعمان یافت - و چون سفیان بن عدیل تمیمی خواست تا برسم و خود بر پنجه بند
 بیاید پسرش که قیس نام داشت گفت اے پدر بگذار که من هم تو را بیدار آنحضرت بروم گفت
 بس زود بر میگرددم فی الجمله سفیان بیاد و اسلام گرفت و غنیم که پسر قیس بن سفیان
 بود میگوید که سوار بر اسب برآید و از وفات پیغمبر خدا آگهی داد - ما از خیمها بیرون شدیم -
 و میگفتیم پدران و مادران ما فدایت شوند اے پیغمبر خدا من بگفتم

الالی الویل علی محمد	قد کنت فی حیاته بمقعد	و فی امان من عدا و معتد
----------------------	-----------------------	-------------------------

هان مرا تمام است بر محمد	که در زندگیش فرازین پایه داشتیم	و از دشمن زبان سنانده در امان بودیم
--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

و در هنگام خلافت ابوبکر الصدیق قیس بن سفیان با علاء بن الحضرمی - در بحرین جان داد
 شاعر گفته است

فان یلک قیس قد مضی بسبیله	فقد طاف قیس بالرسول و سلماً
---------------------------	-----------------------------

پس اگر قیس راه آخرت گرفت	روزی بود که نزد پیغمبر رسید و سلام عرض کرد
--------------------------	--

نفات عبس - از بنی عبس تن که میسر بن سروق و حرث بن یحیی -
 که کامل نقیب است - و قنان بن دارم - و بشر بن حرث بن عباد - و هدم
 بن سعده - و بیاع بن زبید - و ابوالحسن بن لقمان - و عبداللہ بن مالک

و فرزند بن الحصین بن فضالہ۔ باشند از دو دمانہا سے مختلف بسفارت برخاستند و
 پیغمبر خدا باز خوردند و از مهاجرین اولین بودند۔ و آنحضرت در حق ایشان دعای خیرے
 کرد و فرمود مردے را یارید که از شاعشر بتاند و شمارا را سیتے و ہم پس طلحہ بن عبد اللہ
 درآمد و آنحضرت بدستش را سیتے داد و شعر حرب بہر ایشان "پاعشرة" فرمود و آورده اند کہ
 قریش را کاروانے از شام سے آمد۔ پس بنی عبس را با لشکرے نفرستاد و علمے بخشید۔ گفتند
 اے پیغمبر خدا ما نے تن استیم پس اگر غنیمت بیاہیم چگونہ باہم قسمت کنیم فرمود ما و ہر شہما ہستم
 و سرداران را رایت جماعت۔ رایت بزرگ تو را در ام و امام بنی عبس را رایتے نباشد۔
 و سہ تن از بنی عبس آمدند و گفتند کہ قاریان با رسیدند و گفتند ہر کہ ہجرت نکند مسلمان
 نیست۔ و ما ہمہ متاع و مواشی داریم کہ ما یہ حیات ماست۔ پس اگر اسلام سے ہجرت
 نباشد۔ ہمہ را بفروشیم۔ و ہجرت کنیم۔ فرمود ہر کجا کہ باشد از خدا ترسید۔ هیچ از
 نگو کاری شما کہ نخواہد شد۔ اگر چہ در صمد۔ و جباران باشند۔ باز از خالد بن شان
 پرسش فرمود۔ گفتند از و جائینے نماند۔ فرمود۔ پیغمبر سے بود کہ تو مش ضایع کرد۔
 و پس با محابش از خالد بن سنان۔ سخن آغاز نمود۔

سفارت فرارہ۔ چون پیغمبر خدا در سہ از جنگ تبوک باز آمد۔ از بنی فرارہ
 وہ و چند کسان کہ از انجملہ خارجیہ بن حصین۔ و حبر بن قیس کہ خردترین ایشان بودند۔ بر
 شتران لاغر بیامدند۔ و گفتند یا مسلمان شتایم۔ و چون آنحضرت از چگونگی ملک
 ایشان آگہی خواست۔ یکے از ان گفت تنگسال رویے نموده است کہ مواشی ہلاک شدند۔

وزمین خشک شده و اهل عیال لاغر گشته - از پروردگار خود بهر مادی دعا می کن - پس آنحضرت
 بر سبزه برآمد و گفت - بار خدایا زمین خود را در جانوران خود را سیراب کن - بخشش خود بگستر -
 و زمین مرده خود را زنده ساز - بار خدایا بر ما باران کن که داورس - و بهنگام - و گوارا - و بهن - و
 وسیع - بفرست که زود آید نه دیر - و سودمند باشد - نه زیانگر - بار خدایا بر ما باران رحمت
 ببار - نه باران عذاب - که خانه براندازد و فردی برود تا پدید سازد - بار خدایا به آب بارش ما را
 سیراب ساز و بر دشمنان غیر و زگردان - پس چنان باران آمد که تا شش روز آسمان را
 ندیدند - باز پیغمبر خدا بر سبزه برآمد و گفت - بار خدایا نه بر ما بلکه بر امون ما - بر کوه چپا و شتوا
 و شبها و کشتهها - پس ابر چنان از هم بشکافت که گفتی جامه بود که از هم بدرید -

۸۱ سفارت مژه - چون پیغمبر خدا از تبوک باز آمد - در سه سیزده تن از بنی مژه

بسفارت آمدند که سرگذشتان حرث بن عوف بود - گفتند - پیغمبر خدا ما از قوم تو
 و عشیره تو هستیم و نسب ما به لوی بن غالب میرسد - آنحضرت بسم فرمود و پرسید - عزیزان
 خود را کجا گذاشتید - گفتند - در سلاح و اطراف او - و چون از چگونگی مرزبوم ایشان آگاهی
 جست - گفتند چه گویم به تنگسالی افتاده ایم - از خدا بهر مادی دعا خواه آنحضرت بهر ایشان
 دعا بارش کرد - و بلال را فرمود تا ده اوقیه سیم عالمه ایشان را بخشش کند و حرث
 بن عوف را فضیله نمود - و دوازده اوقیه بخشش داد - چون ایشان بک خود با رفتند
 دانستند که همدان روز که پیغمبر خدا دعا کرد باران بر سید -

۸۲ سفارت ثعلبه - مردی از بنی ثعلبه میگوید که چون پیغمبر خدا در سه روز

جعرانہ۔ باز آمد با چارتن بسفارت شدیم و گفتیم از قوم ما آنانکہ بدرگاہ نرسیدہ اند۔ ما فرستادگان
ایشانیم۔ و ما و ایشان اسلام پذیرفتیم۔ آنحضرت بہمانی ما فرمان داد۔ و چند روز بماندیم۔
و چون بودع آمدیم۔ بلال را فرمود کہ چنانکہ سفیران را انعام میدہی ایشانرا ہم نوازش کن۔
بلال پارہ ہاسے سیم بیاورد و ہر یک را از باغ اوقیہ بداد و گفت درینجا درم نیست و ما
بسکب خود باز آمدیم۔

سفارت محارب۔ در سنہ ہجرت الودع ذہ کس از محارب کہ در انسا
سوا بن الحارث۔ و پیش خزیہ بودند بسفارت آمد و سخائے رملہ بنت النحرث فرود
شدند۔ و بلال ایشانرا طعام روز و شب مے آورد۔ و ایشان سلمانی گرفتند۔ و گفتند ما
بر پس ماندگان خود ہستیم۔ و بیچ کسے درین موامعہ از ایشان سنگدل و سخت روترے نبود۔ و
درینہام روسے بود کہ پیغمبر خدا اورا بشاخت او بگفت خدا سے را پاس کہ مر تا بدین روز
زندہ داشت کہ تو ایمان آورد م ما آنحضرت فرمود۔ ہر آئینہ اینہمدلہا در دست خداست و
بر روسے خزیہ دست بہناد کہ ازان بر رخس فرود نیچید گشت و چون دیگر سفیران ایشانرا
ہم انعامے فرمود و باز گشتند۔

سفارت سعد بن بکر۔ در ماہ رجب شد سعد بن بکر۔ مر ضمام بن ثعلبہ
را کہ مردے زلاور و شاعرے سخنور بود و دو گیسو سے دراز داشت۔ بسفارت بفرستادند۔
ضمام بیاعد و پیش پیغمبر خدا ایستاد و بدہشتی سوال کردن گرفت کہ ترا کہ فرستاد و بکہا ہم چیز فرستاد و آئین و
روش اسلام بچیت پیغمبر خدا ہمہ را جواب داد و ضمام اسلام گرفت و بسکب خود باز رفت۔ و